

Sygn. akt I PK 245/16

POSTANOWIENIE

Dnia 10 maja 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Piotr Prusinowski

w sprawie z powództwa M. O.
przeciwko H. Spółce z o.o. w S.
o ryczałt za noclegi podczas podróży służbowych,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 10 maja 2017 r.,
skargi kasacyjnej powoda od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i
Ubezpieczeń Społecznych w O.
z dnia 1 kwietnia 2016 r., sygn. akt IV Pa (...),

I odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,
II zasądza od powoda na rzecz pozwanego 3.600 zł (trzy
tysiące sześćset) tytułem zwrotu kosztów postępowania
kasacyjnego.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 1 kwietnia 2016 r. Sąd Okręgowy w O. na skutek apelacji pozwanego H. Sp. z o.o. w S. , wniesionej od wyroku Sądu Rejonowego w O. z dnia 22 września 2015 r., zmienił zaskarżony wyrok i oddalił powództwo M. O. o ryczałt za noclegi podczas podróży służbowych.

Sąd pierwszej instancji ustalił, że powód był zatrudniony u pozwanego na stanowisku kierowcy w transporcie międzynarodowym. Podczas zatrudnienia u pozwanego korzystał z noclegu w kabinie pojazdów, którymi jeździł. Sąd Rejonowy zauważył, że w spornym okresie zasady zwrotu kosztów noclegu regulował § 9

rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 19 grudnia 2002 roku (Dz.U. Nr 236, poz. 1991 ze zm.), a od dnia 1 marca 2013 roku - § 16 ust. 4 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 29 stycznia 2013 roku (Dz.U. z 2013 r., poz. 167). Zgodnie z powyższym, pracownikowi za nocleg przysługuje zwrot kosztów w wysokości stwierdzonej rachunkiem hotelowym, w granicach ustalonego na ten cel limitu określonego w załączniku do rozporządzenia, a w razie nieprzedłożenia rachunku za nocleg, ryczałt w wysokości 25% limitu, chyba że pracodawca zapewniał pracownikowi bezpłatny nocleg. Sąd Rejonowy powołując się na stanowisko Sadu Najwyższego wyrażone w uchwale 7 sędziów z dnia 12 czerwca 2014 roku w sprawie II PZP 1/14 (OSNP 2014 nr 12, poz. 164), przyjął, że zapewnienie pracownikowi - kierowcy samochodu ciężarowego odpowiedniego miejsca do spania w kabinie tego pojazdu podczas wykonywania przewozów w transporcie międzynarodowym nie stanowi realizacji bezpłatnego noclegu. Za sporny okres, zgodnie z przepisem art. 2 pkt 7 w związku z art. 21a ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o czasie pracy kierowców i art. 77⁵ § 3-5 k.p., zasądził na rzecz powoda koszty noclegów w wysokości 66.118,57 złotych.

Sąd Okręgowy zauważył, że w umowach o pracę strony ustaliły, że obok wynagrodzenia zasadniczego w wysokości 400 euro miesięcznie brutto powód będzie otrzymywał dodatki (ryczałty) za pracę w godzinach nadliczbowych, pracę w nocy oraz za czas dyżuru. Nadto powodowi przysługiwał zwrot poniesionych przez niego kosztów dojazdu z siedziby firmy do miejsca rozpoczęcia pracy i powrotu pojazdu. W załączniku do umowy przewidziano, że pracownik ma prawo do diety z tytułu podróży na kontynencie i Wielkiej Brytanii - 40 euro, a za pierwszy i ostatni dzień podróży - 20 euro. W umowie o pracę nie przewidziano ryczałtów za noclegi. Z regulaminu pracy wynikał natomiast obowiązek udokumentowania kosztu noclegu, a prawo do ryczałtu dopiero wówczas, gdy pracownik nie może udokumentować kosztu, jaki poniósł w związku z noclegiem.

Sąd Okręgowy zauważył, że pracodawca zapewnił pracownikowi możliwość korzystania z baz noclegowych, w których istniała możliwość skorzystania z łazienki, zaplecza kuchennego, a także ustalił dietę na wysokim poziomie, powód zaś w toku wykonywania umowy o pracę nie zgłaszał zastrzeżeń do przyjętych rozwiązań ani nie zgłaszał roszczeń. W toku sprawy powód twierdził, że z baz tych nie korzystał,

gdyż nie było w nich wolnych miejsca do spania, ani możliwości skorzystania z łazienki, jednocześnie faktu tego nie sygnalizował pracodawcy, decydował się więc na odpoczynek w kabinie samochodu i rezygnował z możliwości skorzystania z noclegu zaproponowanego przez pracodawcę z powodów od pracodawcy niezależnych, bądź też z przyczyn pracodawcy nieznanych. Nie można więc, w ocenie Sądu Okręgowego, takim zachowaniem powoda obciążać pozwanego, w sytuacji gdy stwarzał on pracownikowi możliwość korzystania z bezpłatnego noclegu, a pracownik z własnej woli z możliwości tej nie korzysta. Nadto powód nie wykazał, że jakiegokolwiek koszty noclegu poniósł.

Ustalone dla pracownika diety w sposób zasadniczy przekraczały minimalną ich wysokość gwarantowaną przepisami rozporządzenia, mianowicie równowartość kwot 23 złotych, a od 1 marca 2013 r. - 30 złotych. Zdaniem Sądu Okręgowego nie sposób uznać, że świadczenie ustalone przez strony niniejszej sprawy na poziomie 40 euro dotyczyć miało jedynie diety w rozumieniu kwot przeznaczonych na pokrycie kosztów wyżywienia i inne drobne wydatki. Taka wysokość diety pokrywała całość roszczeń pracownika z tytułu ryczału za noclegi w okresie gdy nie mógł, z przyczyn obiektywnych korzystać z baz noclegowych pozwanego.

Skargę kasacyjną oparto na naruszeniu przepisów prawa materialnego: art. 2 pkt 7 w zw. z art. 21a ustawy o czasie pracy kierowców i art. 77⁵ § 3-5 k.p. w związku z § 2 i § 9 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 19 grudnia 2002 r. w sprawie wysokości oraz warunków ustalania należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży poza granicami kraju oraz § 2 i § 16 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 29 stycznia 2013 r. w sprawie należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej, art. 65 § 2 k.c. w zw. z art. 300 k.p., art. 18 § 1 k.p., a także na naruszeniu przepisów postępowania, które miało wpływ na wynik sprawy: art. 328 § 2 w zw. z art. 382 i art. 391 § 1 k.p.c.

Stosownie do art. 398⁴ § 1 pkt 3 k.p.c. w zw. z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. skarżący wniósł o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, albowiem jest ona oczywiście uzasadniona.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Brak jest podstaw uzasadniających przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Ujęta w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. przesłanka ma miejsce wtedy, gdy zasadność podniesionych w niej zarzutów wynika *prima facie*, bez głębszej analizy prawnej. Dotyczy to więc jedynie uchybień przepisom prawa materialnego albo procesowego, zarzucanym sądowi drugiej instancji, o charakterze elementarnym polegających w szczególności na oparciu rozstrzygnięcia na wykładni przepisu oczywiście sprzecznej z jednolitą i ugruntowaną jego wykładnią przyjmowaną w orzecnictwie i nauce prawa, na zastosowaniu przepisu, który już nie obowiązywał, względnie na oczywiście błędnym zastosowaniu określonego przepisu w ustalonym stanie faktycznym (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 6 listopada 2015 r., IV CSK 263/15, LEX nr 1940571). Chodzi zatem o taką sytuację, gdy nie tylko zgłoszony zarzut jest słuszny, ale także stwierdzona nieprawidłowość jest tego rodzaju, że powoduje jaskrawą wadliwość zaskarżonego orzeczenia (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 13 kwietnia 2016 r., V CSK 622/15, LEX nr 2057365).

W rozpoznawanej sprawie zarzut oczywistej zasadności skargi kasacyjnej jest chybiony. Analogiczny stan faktyczny był już przedmiotem rozstrzygnięcia Sądu Najwyższego (dotyczący tego samego pracodawcy). W wyroku z dnia 14 lutego 2017 r., I PK 77/16, LEX nr 2258054, Sąd Najwyższy w pierwszej kolejności przytoczył wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 24 listopada 2016 r. w sprawie K 11/15, OTK-A 2016, poz. 93 (Dz.U. z 2016 r., poz. 2206). Trybunał Konstytucyjny uznał, że art. 21a ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o czasie pracy kierowców w związku z art. 77⁵ § 2, 3 i 5 k.p. w związku z § 16 ust. 1, 2 i 4 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 29 stycznia 2013 r. w sprawie należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej oraz w związku z § 9 ust. 1, 2 i 4 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 19 grudnia 2002 r. w sprawie wysokości oraz warunków ustalania należności przysługujących

pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej poza granicami kraju w zakresie, w jakim znajduje zastosowanie do kierowców wykonujących przewozy w transporcie międzynarodowym, jest niezgodny z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. Zdaniem Trybunału oczekiwania pracodawców, iż zapewnienie kierowcy odpowiedniego miejsca do spania w kabinie samochodowej zwalnia ich z obowiązku ponoszenia kosztów noclegu były usprawiedliwione. Dodatkowo utwierdzał ich w tej interpretacji art. 14 ust. 1 ustawy o czasie pracy kierowców, dopuszczający wykorzystanie dobowego odpoczynku w pojeździe, jeśli znajduje się on na postoju i jest wyposażony w miejsce do spania. Ustawodawca, odsyłając w art. 21a ustawy o czasie pracy kierowców do zasad ogólnych przewidzianych w kodeksie pracy - to jest art. 77⁵ § 3-5 k.p., a następnie do zakwestionowanych przepisów rozporządzeń, nie uwzględnił specyfiki wykonywania zawodu kierowcy w transporcie międzynarodowym.

Potraktowanie w sposób identyczny w tym zakresie podmiotów nierównych - pracowników sektora administracji i kierowców w transporcie (w szczególności międzynarodowym), a z drugiej strony także ich pracodawców - należy uznać za wadliwe z punktu widzenia konstytucyjnej zasady równości oraz poszanowania negocjacyjnego systemu określenia poziomu wynagrodzeń i diet. W wyroku z dnia 14 lutego 2017 r. Sąd Najwyższy wziął pod uwagę, że cytowany wyrok Trybunału Konstytucyjnego został ogłoszony w Dzienniku Ustaw z dnia 29 grudnia 2016 r., poz. 2206, wobec czego art. 21a ustawy o czasie pracy kierowców utracił moc obowiązującą z tym dniem (art. 190 ust. 2 i 3 Konstytucji RP). Z dniem ogłoszenia wyroku art. 21a ustawy o czasie pracy kierowców stracił domniemanie zgodności z Konstytucją również odnośnie do stanów faktycznych sprzed tej daty. Zauważył, że poza kontrolą pracodawcy, odpowiedzialnego za właściwą organizację czasu pracy i warunków pracy swoich pracowników, pozostaje to, gdzie faktycznie kierowca spędza nocleg. Nawet jeśli pracodawca preferowałby odpoczynek pracowników w hotelu, ostatecznie o formie noclegu zadecyduje sam kierowca, który może chcieć zaoszczędzić środki przyznane przez ustawodawcę w formie ryczałtu. Dysponowanie przez pracownika - kierowcę pojazdem z miejscem do noclegu, który uznał za wystarczający do odpoczynku i regeneracji sił - stosownie do art. 8

ust. 8 rozporządzenia (WE) nr 561/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 15 marca 2006 r. w sprawie harmonizacji niektórych przepisów socjalnych odnoszących się do transportu drogowego, umożliwia ograniczenie w zakładowym regulaminie wynagradzania świadczeń z tytułu zagranicznej podróży służbowej do wysokiej i stałej diety, pokrywającej wszystkie niezbędne wydatki socjalne kierowcy także z tytułu noclegów. Stanowisko to jest zbieżne z poglądem wyrażonym przez Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 15 września 2015 r., II PK 248/14, LEX nr 1816556, w którym uznano za dopuszczalne ustalenie przez strony stosunku pracy objęcia jednym ryczałtem (w adekwatnie wysokiej i stałej kwocie) diety oraz należnego kierowcy ryczału za noclegi, nie mniej korzystnym niż przepisy powszechne w zakresie minimalnych kosztów żywienia i ryczału za nocleg.

Sumą przedstawionych rozważań jest konkluzja o nie wystąpieniu przesłanki z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. Analiza akt i środka zaskarżenia nie upoważnia również do twierdzenia, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie czy doszło do nieważności postępowania.

Z uwagi na powyższe, Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. orzekł jak w sentencji. O kosztach procesu rozstrzygnięto na podstawie reguły z art. 98 § 1 i 3 k.p.c. oraz art. 99 k.p.c. w związku z art. 398²¹ k.p.c.